

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

ภาพลักษณ์วิชาชีพพยาบาล : การพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพสำหรับผู้เรียนคาดหวัง
Professional Nursing Image: Professional Image Development for Prospective Students

กุลพิชฌาย์ เวชรชต์พิมล¹

ละเอียด แจ่มจันทร์²

Kulpicha Vejrachpimol¹, Laiad Jamjan²

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์^{1,2}

kulpicha@slc.ac.th¹, laiad@slc.ac.th²

บทคัดย่อ

วิชาชีพการพยาบาลได้พัฒนายาวนานกว่าหนึ่งศตวรรษในประเทศไทย ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาพยาบาล 98 แห่ง ผลิตพยาบาลวิชาชีพจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในระบบรับเข้ามหาวิทยาลัย สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นสาขายอดนิยมนับใน 10 อันดับแรก จากยอดรวมผู้สมัครรวมมาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนคาดหวังคือ ผู้สนใจจะเรียนพยาบาลที่ยังไม่เขียนใบสมัคร การตัดสินใจเลือกสถาบันเป็นเหตุปัจจัย โดยแรงจูงใจตั้งต้นในการเรียนพยาบาลอันดับแรกคือทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล การเสนอภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลในทางบวก ด้วยการจัดการสารสนเทศเพื่อพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพสำหรับผู้เรียนคาดหวัง เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีในการตัดสินใจ

บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อทบทวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาล และการพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลสำหรับผู้เรียนคาดหวัง จากแนวคิด 6 ด้าน คือ 1) ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ 2) รักษาภาพลักษณ์อย่างมืออาชีพ 3) เผยแพร่เรื่องราวของพยาบาลผ่านสื่อ 4) เป็นผู้นำในชุมชน 5) ออกเสียงแสดงความเห็นในวิชาชีพและรักษาสีหิผู้ป่วย 6) สร้างความแตกต่าง โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับองค์กรพยาบาล ในการจัดการสารสนเทศในวิชาชีพการพยาบาลตามสภาพจริง เพื่อเสนอภาพลักษณ์ทางบวกและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ สำหรับผู้ตั้งใจเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาลในอนาคต บทความนี้คาดหมายว่าเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ ในวางแผนรับนักศึกษาที่ ตั้งใจเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาลในอนาคตและองค์กรพยาบาลในฐานะผู้ใช้บัณฑิต

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ วิชาชีพพยาบาล ผู้เรียน ความคาดหวัง

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

Abstract

The nursing profession has developed over a century in Thailand. Currently, there are 98 nursing institutes producing professional nurses from the Bachelor of Nursing Science program.

At present university admissions system, Nursing is consistently ranked in the top 10 for the total number of applicants. Prospective student is the interested in studying nursing who have not yet written an application. The decision to choose an institution is multifactorial and initial motivation for studying nursing was the attitude towards the nursing profession. Presenting a positive image of the nursing profession with information management in order to develop a professional image for prospective student. It creates a good attitude in making decisions.

This article aims to review the changing image of the nursing profession and the develop nursing professional image for prospective student from 6 concepts 1) Pride in the profession 2) Maintaining a professional image 3) Disseminating nurses' stories through the media 4) Be a leader in the community 5) Voice for professional opinions and uphold patient rights 6) Make a difference. Proposing cooperation between educational institutions and nursing organizations meant for information management in the nursing profession according to reality, to present a positive image and positive attitude for who intend to nursing profession in the future. Expected this article to be useful to higher education in the field of nursing. Use for planning to recruit students to the nursing profession in the future and nursing organizations as graduate users.

Keywords: Image, Professional Nursing, Students, Prospective.

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นหนึ่งในวิชาชีพที่มีความสำคัญของระบบบริการสุขภาพทั่วโลก ทั้งในเชิงปริมาณและภารกิจบริการพยาบาลทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ องค์การอนามัยโลก ให้คำอธิบายว่า “การพยาบาลหมายถึง ความครอบคลุมในการดูแลแบบอิสระและร่วมมือกันสำหรับบุคคลทุกวัย ครอบครัว กลุ่มและชุมชน ทั้งในยามเจ็บป่วยหรือสุขสบายในทุกสภาพแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย การดูแลคนป่วย ผู้พิการและผู้ใกล้ตาย พยาบาลมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพและมักเป็นผู้กล้าหาญที่ไม่มีชื่อเสียงในสถานพยาบาลและการตอบสนองเหตุฉุกเฉิน พยาบาลมักเป็นคนแรกที่ตรวจพบภาวะ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

ฉุกเฉินและทำงานแนวหน้าในบริการสาธารณสุขมูลฐาน รวมถึงการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสุขภาพ (WHO, 2000)

วิชาชีพการพยาบาลในประเทศไทย พัฒนาต่อเนื่องยาวนานกว่าร้อยปี เริ่มต้นจากโรงเรียนผดุงครรภ์ และหญิงพยาบาลแห่งแรกในประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2439 (ปัจจุบันคือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล) ปัจจุบันในปีพ.ศ.2566 สถาบันที่ทำการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและมีผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ได้การรับรองจากสภาการพยาบาล ได้แก่ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข 30 สถาบัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 33 สถาบัน สถาบันการศึกษาเอกชน 23 แห่ง สังกัดกระทรวงกลาโหม 3 สถาบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 1 สถาบัน สังกัดกรุงเทพมหานคร 1 สถาบัน รวม 91 สถาบัน นอกจากนี้ยังมีสถาบันสภาการพยาบาลรับรองแต่ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 3 สถาบัน สถาบันการศึกษาเอกชน 4 สถาบัน รวม 7 สถาบัน ดังนั้นจึงมีสถาบันผลิตพยาบาลวิชาชีพจากหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต รวมทั้งสิ้น 98 สถาบัน (สภาการพยาบาล, 2566)

ภาพลักษณ์ ในพจนานุกรมหมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือคิดว่าเป็นเช่นนั้น หรืออีกนัยหนึ่ง ภาพลักษณ์ คือ ลักษณะหรือท่าทีของบุคคลหรือองค์กร ที่ปรากฏแก่สายตาหรือความรู้สึกนึกคิดของสาธารณชน สถาบันการศึกษาพยาบาลที่มีอยู่จำนวนมากถึง 98 แห่งทั่วประเทศ เป็นทางเลือกของกลุ่มผู้สนใจเข้าเรียนในสาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขายอดนิยมใน 10 อันดับแรก และ TCAS 66 รอบแอดมิชชั่น รวมทุกมหาวิทยาลัย “พยาบาลศาสตร์” เป็นอันดับ 1 ปี 2566 มียอดสมัคร 49,319 คน (มติชน,2566) ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลที่จึงเป็นสารสนเทศที่ผู้เรียนคาดหวัง (Prospective Students) ต้องการ บทความนี้จึงมีเป้าหมายทบทวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของวิชาชีพการพยาบาล และเสนอแนวคิดที่นำไปสู่การการจัดการสารสนเทศในวิชาชีพการพยาบาลเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีสำหรับผู้สนใจเข้าเรียน ซึ่งจะประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ในวางแผนรับนักศึกษาอย่างมืออาชีพ

ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลในสังคมไทย

วิชาชีพการพยาบาลวิวัฒนาการต่อเนื่องและแตกต่างกันในแต่ละสังคมทั่วโลก ภาพลักษณ์วิชาชีพจึงสัมพันธ์กับพัฒนาการของวิชาชีพและวัฒนธรรมในถิ่น การพยาบาลเริ่มต้นในประเทศตะวันตก โดยประวัติกล่าวถึง มิสฟลอเรนซ์ ไนติงเกล ในฐานะผู้ให้กำเนิดการพยาบาลสมัยใหม่ มิสไนติงเกลมีชื่อเสียงในการทำหน้าที่เป็นผู้จัดการและครูฝึกพยาบาลในสงครามไครเมีย ซึ่งเธอและสตรีอาสาสมัคร 38 คน ได้ดูแลทหารที่ได้รับบาดเจ็บที่คอนสแตนติโนเปิลเมื่อปีค.ศ.1943 ผลงานที่สร้างชื่อเสียงคือการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของทหารบาดเจ็บในค่าย ที่สามารถลดอัตราการเสียชีวิตได้อย่างมาก และภารกิจการดูแลเยี่ยมให้กำลังใจทหารบาดเจ็บยามค่ำคืนโดยถือตะเกียง (Lady with the Lamp) สนทนาปลอมโยนด้วยความรักเอา

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

ใจใส่ให้คล้ายทุกข์ ภารกิจนี้ได้รับการเชิดชูเกียรติและความชื่นชมอย่างมาก ขนานนามว่า "สุภาพสตรีแห่งดวง
ประทีป" (Wikipedia) ซึ่งต่อมาภาพตะเกียงใช้เป็นสัญลักษณ์การพยาบาลสืบต่อมา หลังเสร็จสิ้นภารกิจใน
ค่ายทหาร มีสโนติงเกลยังคงมีบทบาทสำคัญด้านการสาธารณสุขของประเทศ ต่อมาปีคศ.1860 มีสโนติง
เกลก่อตั้งโรงเรียนพยาบาลแห่งแรกที่จัดการศึกษาอย่างมีแบบแผน ณ โรงพยาบาลเซนต์โทมัส กรุงลอนดอน
และอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ป่วยได้พัฒนาเป็น Environmental Theory ที่ใช้ในการพยาบาล
ปัจจุบัน ต่อมา ปีคศ. 2020 องค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็น "ปีสากลแห่งการพยาบาลและผดุงครรภ์" เพื่อ
รำลึกถึงมิสฟลอเรนซ์ นติงเกล ผู้บุกเบิกและวางรากฐานวิชาชีพการพยาบาลแผนใหม่ (ปีปีซี, 2563)

การพยาบาลในประเทศไทยมีรากฐานจากตะวันตก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาพยาบาล ที่ยังคงแบบ
แผนในวิชาชีพอยู่จนปัจจุบัน เช่น สวมเครื่องแบบและหมวกพยาบาลสีขาว ตะเกียงเป็นสัญลักษณ์วิชาชีพ การ
สืบทอดพิธีการมอบเทียนเป็นแสงประทีปในการมอบหมวก การปฏิญาณตัวในพิธีการสำคัญที่ยังคงสาระคำ
ปฏิญาณของ ฟลอเรนซ์นติงเกล "The Florence Nightingale Pledge" ภาพลักษณ์วิชาชีพพยาบาลใน
ระยะแรก คือ สตรีผู้เสียสละ ทำงานหนัก อุทิศตนเพื่อดูแลผู้ป่วยและมีความรักเมตตา ภาพลักษณ์นี้ปรากฏใน
เนื้อร้องเพลงมาร์ช นักเรียนพยาบาล ที่ย้าถึงปณิธานของวิชาชีพการพยาบาลอย่างชัดเจนจนถึงปัจจุบัน (บท
เพลงสร้างพลัง, 2566)

*พระราชนิพนธ์ เนื้อเพลงนำท่อนแรก "...อันความกรุณาปราณี จะมีใครบังคับก็หาไม่ หลังมาเอง
เหมือนฝนอันชื่นใจ จากพากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน ข้อความนี้องค์พระธีรราชเจ้า ธิโปรดเกล้าประธานให้ใจ
ถวิล รู้คุณค่ากรุณาไว้อาจิณต์ ดังวารินจากพากฟ้าสู่สากล*

*มาร์ช "...อันพวกเราเหล่านักเรียนพยาบาล ปณิธานอนุกุลเพิ่มพูนผล เรียนวิชาการกรุณาช่วยปวงชน ผู้
เจ็บไข้ได้พันทรมาน แม้ใครร้ายจะแพร่พิษถึงปลิดชีพ จะยึดหลักดวงประทีปคือสงสาร ยอมเหน็ดเหนื่อย
ตราตรำใจสำราญ อุทิศงานเพื่อคนไข้ทั้งใจกาย..."*

ยุคปัจจุบัน แม้จะมีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลสาธารณสุข สาระสำคัญยังคงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้ที่จะเรียน
พยาบาล ไม่แตกต่างจากในอดีต (ทฤษฎีปัญญา, 2565)

*"...อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพที่ต้องมีใจรักบริการและเสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์และมีใจรักการบริการ
มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่สามารถควบคุมสติตนเองได้ดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ต้องช่วยเหลือและเข้าใจถึง
ความทุกข์ทั้งทางกายและใจของคนไข้ สุขภาพแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี ใฝ่ใจรายละเอียดและช่างสังเกต มี
ความคล่องตัวและสามารถทำงานในสภาวะกดดันได้"*

ความรู้สึกนึกคิดของสาธารณสุขชนที่มีต่อพยาบาล เกิดจากประสบการณ์การรับรู้ของผู้รับบริการ
พยาบาลทั้งทางตรงและทางอ้อม ปฏิบัติการพยาบาลและผลงานที่ให้การดูแลเมื่อเจ็บป่วย หรือให้บริการ
สุขภาพด้านอื่นๆ รวมทั้งจินตนาการจากคำบอกเล่าของผู้อื่น ได้ฟัง ได้อ่าน ได้ดู จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

หนังสือพิมพ์หรือนวนิยาย ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลจึงเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ภาพลักษณ์ทางบวกเป็นความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อพยาบาล เช่น พยาบาลเป็นนางฟ้าในชุดขาว เป็นผู้เสียสละอดทน เป็นวิชาชีพมีความรู้เฉลียวฉลาด ภาพลักษณ์ทางบวก ส่งผลให้ผู้รับบริการมีความเชื่อถือไว้วางใจ ยกย่องให้เกียรติและให้ความร่วมมือกับพยาบาล ตัวพยาบาลเองก็รู้สึกมีคุณค่า เชื่อมั่นในตนเอง และประกอบวิชาชีพด้วยความภาคภูมิใจและมั่นใจ ในทางตรงข้ามภาพลักษณ์ในทางลบ มีผลต่อความนับถือตนเอง ขาดความมั่นใจ คุณค่าตนเองลดลง และสาธารณชนไม่ยอมรับวิชาชีพการพยาบาล

เครื่องแบบพยาบาลและหมวกพยาบาลสีขาว เป็นสัญลักษณ์ของพยาบาล เป็นสิ่งแรกที่คนในสังคมประทับใจ นึกถึงความเป็นพยาบาล การเครื่องแบบที่ดีจะสะท้อนบุคลิกภาพ สร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจจากผู้รับบริการ สาธารณชนรับรู้ลักษณะงานพยาบาลที่มีภาพลักษณ์ทางบวก คือ มีเกียรติ ปลอดภัย มั่นคง ก้าวหน้า ทำทนายและมีมาตรฐาน ด้านคุณลักษณะบุคคล ภาพลักษณ์ทางบวก คือ รับผิดชอบ ช่วยเหลือ นุ่มนวล มีน้ำใจ ไว้วางใจได้ รอบคอบ เมตตากรุณา และยิ้มแย้มแจ่มใส ภาพลักษณ์ทางลบ คือ ไม่น่ายกย่อง เหน็ดเหนื่อยและวุ่นวาย (อารยา อินทรวรานนท์, 2562, BMC Nursing, 2022)

สถาบันการศึกษาพยาบาล มีภารกิจสำคัญในการเตรียมนักศึกษาให้มีคุณลักษณะตามภาพลักษณ์ที่สาธารณชนคาดหวังจากพยาบาล การศึกษาพบว่าอิทธิพลของเครื่องแบบส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ป่วยในการยอมรับความเป็นมืออาชีพของพยาบาล เครื่องแบบจึงเป็นการรักษาภาพลักษณ์วิชาชีพ แต่แนวโน้มการแต่งเครื่องแบบพยาบาลสีขาวแบบดั้งเดิมลดลงหรือปฏิเสธ ในประเทศตะวันตกไม่ใช่ยูนิฟอร์มและหมวกสีขาวอีกต่อไป เปลี่ยนไปใช้เครื่องแบบชุดสครับที่มีให้เลือกหลายสี และสะดวกคล่องตัวขณะทำงาน (Alaina Daigle, 2018) ในประเทศไทยประเด็นเครื่องแบบพยาบาลสีขาวตามแบบแผน ยังเป็นภาพลักษณ์ของวิชาชีพอยู่หรือไม่ และจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการแพทย์ (Medical Hub) ของอาเซียน อุตสาหกรรมบริการสุขภาพในโรงพยาบาล การแต่งเครื่องแบบมีผลดี คือ 1) แสดงภาพลักษณ์วิชาชีพรูปลักษณ์ที่เหมือนกัน สื่อถึงความเป็นมืออาชีพและความสามารถ ผู้รับบริการมีแนวโน้มที่จะไว้วางใจและรู้สึกสบายใจกับผู้สวมเครื่องแบบ 2) เครื่องแบบที่เหมือนกัน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเอกลักษณ์ภายในทีมที่ช่วยการสื่อสาร สร้างความไว้วางใจ 3) เครื่องแบบมีบทบาทสำคัญในการรับรองความปลอดภัยและมาตรฐานสุขอนามัย (Corporate Uniform, 2022)

สถาบันการศึกษาพยาบาลจะประเมินการรับรู้ภาพลักษณ์วิชาชีพของนักศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาตามมาตรฐานคุณวุฒิหรือตามค่านิยมของสถาบัน ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีภาพลักษณ์วิชาชีพด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านมีความอดทน มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ทำงานแบบมีความรู้ และแต่งกายสะอาด เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติ พบว่านักศึกษารับรู้ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริงและภาพลักษณ์ในอุดมคติแตกต่างกันโดยภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

ภาพลักษณ์ในอุดมคติ ผลการศึกษามีข้อเสนอให้นำไปใช้วางแผนในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและโครงการเพื่อพัฒนาภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ (ณทกวี ศิริรัตน์, วิมล อ่อนเส็ง, 2555)

การทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่าภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาล สาธารณชนมีการรับรู้ได้ 2 แบบ คือ 1) ภาพลักษณ์เชิงรูปธรรม เป็นสิ่งปรากฏที่ผู้รับบริการรับรู้ตามสภาพจริงที่ได้ยิน ได้เห็นจากปฏิบัติการพยาบาล ลักษณะงานพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยหรือเมื่อรับบริการดูแลสุขภาพอื่นๆ ความสำเร็จทางการพยาบาล และเครื่องแบบพยาบาลที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ป่วยในการยอมรับความเป็นมืออาชีพของพยาบาล การแต่งเครื่องแบบที่ดีเป็นการรักษาภาพลักษณ์วิชาชีพในเชิงสัญลักษณ์ 2) ภาพลักษณ์เชิงนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดถึงด้านคุณลักษณะภายในของพยาบาล ที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่นความมีน้ำใจ ไว้วางใจ รอบคอบ เมตตา กรุณา รับผิดชอบ ภาพลักษณ์นี้มาจากประสบการณ์ตรงของผู้รับบริการหรือผ่านสื่อประเภทต่างๆ สาธารณชนสามารถรับรู้ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลได้ทั้งทางบวกและทางลบ

การพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพสำหรับผู้เรียนคาดหวัง

ผู้เรียนคาดหวังในการระบอบอุดมศึกษา ผู้เรียนคาดหวัง (Prospective student) คือ ผู้เรียนที่สนใจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและยังไม่เขียนใบสมัคร ผู้ที่จะเลือกเข้าศึกษาในสถาบันใดๆนั้นมีปัจจัยในการตัดสินใจหลากหลาย เช่น สาขาที่จะเลือกเรียน ค่าใช้จ่าย ชื่อเสียงของสถาบัน การได้รับการจัดอันดับ การรับรองคุณภาพ ที่ตั้ง สิ่งแวดล้อม อาชีพและชื่อเสียงของศิษย์เก่า ภาพลักษณ์ของวิชาชีพจากสื่อสาธารณะ การได้รับสารสนเทศจากสถาบัน การศึกษาความสนใจของผู้เรียนคาดหวัง ทำให้สถาบันมีช่องทางการติดต่อและสื่อสารกับผู้เรียนให้ได้รับสารสนเทศเพียงพอเพื่อการตัดสินใจ และสถาบันยังใช้เพื่อกำหนดแผนพันธกิจผลิตภัณฑ์ (Manchester University, 2021) รวมทั้งจัดการศึกษาหรือการผลิตตามเป้าหมายของสถาบัน การสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการในสาขาวิชาที่เปิดสอน และที่มีความสำคัญมาก คือสารสนเทศที่ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียน ในการเตรียมความรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างเพียงพอ ในฐานะบัณฑิตตามสาขาวิชาชีพที่คาดหวังในอนาคต (ASCL, 2021)

การเตรียมสารสนเทศสำหรับผู้เรียนคาดหวังในสาขาพยาบาลศาสตร์ ผู้สนใจเข้าเรียนต้องการ เพื่อเตรียมข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลือกสาขาวิชาและสถาบัน ประกอบด้วย ระเบียบ/ข้อกำหนดการรับนักศึกษา แผนการเรียนแบบเต็มเวลา/บางเวลา ชื่อปริญญาที่ได้รับ อัตราการผู้จบการศึกษา อัตราการสอบขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพ อัตราการมีงานทำ ที่ตั้งสถาบัน/การเดินทาง บริการหอพัก ค่าลงทะเบียน/ใช้จ่ายในการเรียน สถาบัน/หลักสูตรได้รับการรับรอง ทุนการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน/ธนาคารเครดิต และความก้าวหน้าในวิชาชีพ (National Student Nurses' Association, 2022)

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

การพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพสำหรับผู้เรียนคาดหวัง ในประเทศไทยวิชาชีพการพยาบาลได้รับความสนใจจากผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ความสำคัญคือบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพที่เปรียบเสมือนเสาหลักในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่เจ็บป่วยเพราะพยาบาลเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้ป่วยมากที่สุดและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง การปฏิบัติงานของพยาบาลมีภาพรวม 2 ลักษณะคือ 1) บทบาทอิสระ เป็นการให้บริการพยาบาลโดยใช้ความรู้จากศาสตร์การพยาบาลและความรู้ที่เกี่ยวข้องในศาสตร์สาขาอื่นๆ 2) บทบาทร่วม เป็นการปฏิบัติงานร่วมกับแพทย์และทีมสหสาขา โดยนำแผนการรักษาของแพทย์สู่การปฏิบัติดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย (รามานา ซาเนล, 2565) การตัดสินใจเลือกเรียนสาขาพยาบาลศาสตร์มักมีเหตุผลร่วมหลายประการ การศึกษาพบว่าแรงจูงใจตั้งต้นในการเรียนพยาบาลได้แก่ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะนิสัยของนักศึกษา และคะแนนที่ใช้สมัครสอบ (ศิริราณี เก็จกรแก้วและคณะ, 2561) ทัศนคติเป็นการแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบที่มาจากประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของบุคคล ที่ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรม การพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพ จึงสัมพันธ์กับการเสนอสารสนเทศที่แสดงถึงบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ การเรียนรู้และประสบการณ์ในสถาบันการศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียนคาดหวัง

แนวทางการเสนอสารสนเทศสำหรับผู้เรียนคาดหวัง โดยทั่วไปผู้รับบริการพยาบาลเคยพบและติดต่อกับพยาบาลในสถานบริการสุขภาพทุกระดับ หรือพบในฐานะครอบครัว เพื่อนฝูง บุคคลกลุ่มนี้เท่านั้นที่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของพยาบาล ดังนั้นสารสนเทศที่แสดงภาพลักษณ์ของพยาบาลในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพที่มีการศึกษา มีทักษะอย่างมืออาชีพและมีคุณลักษณะที่ดีที่สังคมยอมรับ จึงมีความสำคัญต่อผู้ที่ตั้งใจจะเรียนพยาบาล สถาบันควรพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาล จากแนวคิดสำคัญ 6 ด้าน คือ 1) ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ 2) รักษาภาพลักษณ์อย่างมืออาชีพ 3) เผยแพร่เรื่องราวของพยาบาลผ่านสื่อ 4) เป็นผู้นำในชุมชน 5) ออกเสียงแสดงความเห็นในวิชาชีพและรักษาสีทิวผู้ป่วย 6) สร้างความแตกต่าง (Frieda Paton, 2020) โดยพิจารณาแนวปฏิบัติที่เสนอในตารางข้างล่างนี้

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

ตารางที่ 1 องค์กรประกอบภาพลักษณ์และแนวปฏิบัติการพัฒนาภาพลักษณ์วิชาชีพ

องค์กรประกอบ ยกระดับภาพลักษณ์	แนวปฏิบัติของสถาบันการศึกษา/องค์การพยาบาลเพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ วิชาชีพ
ความภาคภูมิใจใน วิชาชีพ	ฝึกแนะนำตัวอย่างมั่นใจว่าเป็นนักศึกษา/พยาบาลวิชาชีพ เมื่อมีการสนทนา ใช้โอกาสให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาชีพ และอาจให้คำแนะนำเรื่อง สุขภาพซึ่งแสดงว่าเป็นผู้มีความรู้และห่วงใย สถาบัน/องค์การพยาบาล มีการมอบรางวัลผลงานที่มีคุณค่าจาก การทำงานร่วมกัน งานจิตอาสา บริการสาธารณะ นักศึกษาเก็บผลการเรียนรู้ที่ภาคภูมิใจ การบริการชุมชน ส่งผลงานโดดเด่นเข้า ประกวด มีระบบแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ของผู้เรียนตลอดหลักสูตร
รักษาภาพลักษณ์ อย่างมืออาชีพ	ดูแลตัวเองให้สะอาด มีสุขอนามัย แต่งกายตามระเบียบ สื่อสารด้วยภาษาชัดเจน และสุภาพ ใช้ภาษาตามวัฒนธรรม ฝึกการสนทนากับผู้ป่วยหลายสถานการณ์ รักษาดัชนีมวลกาย ออกกำลังกาย และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี
เผยแพร่เรื่องราวของ พยาบาลผ่านสื่อ	มีเครือข่ายแบ่งปันความสำเร็จทางการพยาบาล ร่วมการประชุมเสนอผลงาน วิชาการ มีเรื่องการพยาบาลในเวปไซด์สถาบัน ใช้สื่อสังคมเป็นช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพันธมิตรกับหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เผยแพร่ภารกิจหรือให้ข่าวบริการ พยาบาลผ่านสื่อสังคม หรือสื่อสารมวลชน
เป็นผู้นำในชุมชน	ร่วมกิจกรรมในชุมชนในฐานะพลเมืองที่ห่วงใยสุขภาพ เขียนบทความใน หนังสือพิมพ์ นิตยสารท้องถิ่น เป็นวิทยากรด้านสุขภาพในการประชุมองค์กรชุมชน ร่วมดูแลกลุ่มเปราะบาง เสนอความเห็นหรือร่วมกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในชุมชน
ออกเสียงแสดง ความเห็นในวิชาชีพ และรักษาสติของผู้ป่วย	เป็นสมาชิกองค์การวิชาชีพ ให้ความเห็นในการพัฒนาวิชาชีพ ร่วมกิจกรรมที่แสดง ความผูกพันในวิชาชีพการ ร่วมกิจกรรมพยาบาลระดับชาติ และวันพยาบาลสากล ให้บริการพยาบาลที่มีมาตรฐานและพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย
สร้างความแตกต่าง	มีส่วนร่วมในอนาคตวิชาชีพการพยาบาล แสดงความคิดเห็นหรือลงมือทำสิ่งที่ทำให้ การพยาบาลดีขึ้น รักษาเกียรติ ความภาคภูมิใจความเป็นพยาบาลวิชาชีพเสมอ สร้างผู้นำรุ่นต่อไป

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

บทสรุป

ภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือเป็นความเชื่อ ความเห็น ความประทับใจต่อเหตุการณ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้รับบริการมีการรับรู้ภาพลักษณ์วิชาชีพ การพยาบาล 2 แบบ คือ 1) ภาพลักษณ์เชิงรูปธรรม เป็นสิ่งปรากฏตามสภาพจริงที่ไต่ถาม ได้เห็นจาก ปฏิบัติการพยาบาล ลักษณะงานพยาบาล เมื่อเจ็บป่วยหรือเมื่อรับบริการดูแลสุขภาพหรือได้เห็นความสำเร็จ ทางการพยาบาล เครื่องแบบ พยาบาลมีผลต่อการรับรู้ของผู้ป่วยในการยอมรับความเป็นมืออาชีพของพยาบาล การแต่งเครื่องแบบที่ดีเป็นการรักษาภาพลักษณ์วิชาชีพในเชิงสัญลักษณ์ 2) ภาพลักษณ์เชิงนามธรรม เป็น ความรู้สึกนึกคิดถึงด้านคุณลักษณะภายในของพยาบาล ที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่นความมีน้ำใจ ไว้วางใจได้ รอบคอบ เมตตากรุณา รับผิดชอบ ภาพลักษณ์นี้มาจากประสบการณ์ตรงของผู้รับบริการหรือผ่านสื่อประเภท ต่างๆ การรับรู้ภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาลเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ

สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นสาขายอดนิยมใน 10 อันดับแรก ในระบบรับเข้ามหาวิทยาลัยมาอย่างต่อเนื่องปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาพยาบาล 98 แห่งในประเทศไทย ผลิตพยาบาลวิชาชีพจากหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต ระบบบริการสาธารณสุขปฐมภูมิต้องการพยาบาลเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุอย่าง สมบูรณ์ของประเทศ ผู้เรียนคาดหวังจึงเป็นกลุ่มเป้าหมายของสถาบัน ในการเสนอภาพลักษณ์วิชาชีพการ พยาบาลต่อสาธารณชน ทั้งรูปธรรม เช่น ลักษณะงานพยาบาล ความสำเร็จทางการพยาบาล ให้บริการ พยาบาลได้ตลอดทุกช่วงชีวิต การรักษาเครื่องแบบพยาบาลในเชิงสัญลักษณ์วิชาชีพ และภาพลักษณ์เชิง นามธรรม ด้านคุณลักษณะพยาบาล ได้แก่ ความมีน้ำใจ เชื่อมั่นไว้วางใจได้ รอบคอบ เมตตากรุณา รับผิดชอบ

เอกสารอ้างอิง

- ณัทกวี ศิริรัตน์, วิมล อ่อนเส็ง. (2555). ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล ใน สังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม – ธันวาคม p 38-46.
- ทรวง ปลูกปัญญา. (2565). คุณสมบัติที่เหมาะสมกับอาชีพพยาบาล. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 27, 2566, จาก <https://www.truelookpanya.com/explorer/occupation-step3/20#content-6>.
- ปิปีซี. (2563). ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล “สุภาพสตรีแห่งดวงประทีป” สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2566, จาก <https://www.bbc.com/thai/international-52615479>.
- มดิชน. (2566). 10 อันดับสาขายอดนิยมใน TCAS66 ที่เด็กไทยสมัครมากที่สุด. มติชนออนไลน์. 10 พ.ค. 2566. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 20, 2566, จาก <https://www.prachachat.net/education/news-1297585>.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

- มันทนา โมรากุล. (2558). เนื้อเพลงนักเรียนพยาบาล. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 20, 2566, จาก https://youtu.be/cLM_wgDOy9o.
- รามมา ชาแนล. (2565). บทบาทหน้าที่ของพยาบาลในยุคThailand 4.0. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 20, 2566, จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article>.
- วิกิพีเดีย. (2565). ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2566, จาก <https://th.wikipedia.org/>
- สภาการพยาบาล. (2566). การรับรองสถาบันการศึกษา.ข้อมูล ณ วันที่ 20 เมษายน 2566. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 7, 2566, จาก [https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/1_2\(31\).pdf](https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/1_2(31).pdf).
- ศิริราณี เก็จกรแก้วและคณะ. (2561). การศึกษากระบวนการสร้างแรงจูงใจในการเป็นพยาบาลวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลรามาริบัติ. 24 (3), 249-260.
- อารยา อินทรวรานนท์. (2562) ภาพลักษณ์ของพยาบาล. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 10, 2566, จาก <https://www.jobpub.com/articles/showarticle.asp?id=1784>.
- Alaina Daigle. (2018). Professional Image and the Nursing Uniform The Journal of Continuing Education in Nursing,49(12):555–557. Retrieved June 20, 2023, from <https://doi.org/10.3928/00220124-20181116-06>.
- Apna. (2021). Top 7 Qualities for a Strong Professional Image. Retrieved June 20, 2023, from <https://apna.co/blog/top-7-qualities-for-a-strong-professional-image>.
- ASCL. (2021). Costing the curriculum. The Association of School and College Leaders. Retrieved May 6, 2023, from [www.cipfa.org /Insight Costing_the_Curriculum_FINAL20\(3\).pdf](http://www.cipfa.org/Insight_Costing_the_Curriculum_FINAL20(3).pdf).
- BMC Nursing. (2022). Nurses’ attitudes towards the nursing profession. Retrieved June 20, 2023, from <https://bmcnurs.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12912-022-00808-2> professional.
- Corporate Uniform. (2020). The Significance of Uniforms in the Hospitality Industry. Retrieved June 20, 2023, from <https://corporateuniformsandworkwear.com.au/hospitality-uniforms-enhancing-professionalism>.
- Frieda Paton. (2020) Uplifting the Image of Nurses: 6 Ways You Can Help. Retrieved June 20, 2023, from <https://nurseslabs.com/uplifting-image-nurses-6-ways-can-help/>.
- Manchester University. (2021). Activities for prospective students. Retrieved June 5, 2023, from <https://www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/parents-supporters/prospective-students-activities/>.

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 6
วันที่ 6 กันยายน 2566

National Student Nurses' Association. (2023). Prospective Nursing Student Resource Guide. Retrieved June 20, 2023, <https://www.nсна.org/prospective-nursing-student-resource-guide.html>.

WHO. (2020). Overview of Nursing and Midwifery. Retrieved June 7, 2023, from https://www.who.int/health-topics/nursing#tab=tab_1.